

การตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา Students' Participative Political Decisions Bansomdejchaopraya Rajabhat University

วันที่รับบทความ: 25 มกราคม 2567

วันที่แก้ไขบทความ: 4 มีนาคม 2567

วันที่ตอบรับบทความ: 11 มีนาคม 2567

กัญญาณัฐ เสี่ยงใหญ่¹

สุรศักดิ์ โตประสี²

ประกิจ ยาเลิศ³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา 3) ศึกษาเปรียบเทียบระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 4) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา กลุ่มตัวอย่างจำนวน 389 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าสถิติพื้นฐานและค่า t กับ F-distributions สถิติการถดถอยพหุและสหสัมพันธ์ ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) อายุเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อระดับการตัดสินใจในระดับมากที่สุด 3) นักศึกษาที่อายุต่างกันมีระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่นักศึกษาที่มีเพศ ชั้นปีที่กำลังศึกษา และคณะที่แตกต่างกันมีระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน และ 4) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา โดยใช้สถิติการถดถอยพหุ พบว่า ปัจจัยด้านการเปิดรับข้อมูลข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชน ความรู้ทางการเมือง และความคิดเห็นทางการเมือง มีความสัมพันธ์กับระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา

คำสำคัญ: การตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
e-mail: kanyanat.se@bsru.ac.th

² อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
e-mail: surasak.to@bsru.ac.th

³ นักศึกษาปริญญาตรีสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
e-mail: prakrit2431@gmail.com

Students' Participative Political Decisions

Bansomdejchaopraya Rajabhat University

Received: January 25, 2024

Revised: March 4, 2024

Accepted: March 11, 2024

Kanyanat Seangyai ¹

Surasak Toprasi ²

Prakit Yalert ³

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the level of decision-making in political participation of the Bansomdejchaopraya Rajabhat University's students; 2) to study factors affecting the level of decision-making in political participation of the students; 3) to comparatively study the level of decision-making of the students in political participation classified by personal factors; and 4) to study the relationship between factors affecting the level of decision-making in political participation and the level of decision-making in political participation of the students. The sample group consisted of 389 students. The instrument used for the data collection was a questionnaire. The statistics used in the data analysis were the basic statistical values and t-distribution and the F-distribution, multiple regression, and correlation statistics. The results of the study were as follows: 1) the level of decision-making in political participation of the Bansomdejchaopraya Rajabhat University's students overall was at a high level; 2) age was the main factor affecting students' decision-making at the highest level; 3) students of different age had different levels of decision-making in political participation at a statistical significance of 0.05, while students of different gender, the year of study and different faculty had a different level of decision-making in political participation; and 4) the relationship between factors affecting the decision-making level and the level of decision-making in political participation of the students by using

¹ Lecturer in Public Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences Bansomdejchaopraya Rajabhat University

e-mail: kanyanat.se@bsru.ac.th

² Lecturer in Public Administration and, Faculty of Humanities and Social Sciences Bansomdejchaopraya Rajabhat University

e-mail: Surasak.to@bsru.ac.th

³ Bachelor's Degree Student, Public Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences Bansomdejchaopraya Rajabhat University

e-mail: prakit2431@gmail.com

multiple regression statistics, it was found that their exposure to political information from the mass media, political knowledge, and political opinions had relations to the level of their decision-makings in the political participation.

Keywords: Participative political decisions, Bansomdejchaopraya Rajabhat University students

บทนำ

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน อำนาจอิสระหรืออำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน ในทางปฏิบัติรูปแบบการปกครองจะมีลักษณะการเลือกตัวแทนประชาชนเพื่อทำหน้าที่แทนปวงชน และผู้แทนเหล่านั้นจะเป็นผู้กำหนดนโยบายและนำนโยบายไปปฏิบัติ การที่ประชาชนเลือกผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่แทนนั้น ถือเป็นกลไกสำคัญที่สุดในกระบวนการทางการเมืองการปกครองรูปแบบประชาธิปไตย (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2561, หน้า 7-8) นับตั้งแต่ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ประชาชนก็เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองตามกระบวนการข้างต้น แต่อย่างไรก็ยังคงพบปัญหาทางการเมืองที่ไม่มีเสถียรภาพ เกิดการเปลี่ยนแปลงบ่อยครั้ง อันเนื่องมาจากความขัดแย้งของชนชั้นการปกครอง และการเรียกร้องทางการเมืองของประชาชน เช่น การรัฐประหารเมื่อ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 เพื่อแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งทางการเมืองของพรรครัฐบาลรักษาการในขณะนั้น และถือเป็นการล้มล้างอำนาจอธิปไตยโดยตรง และรัฐบาลภายหลังรัฐประหารได้อยู่ในตำแหน่งเป็นระยะเวลา 9 ปี ผลกระทบดังกล่าวส่งผลให้คนรุ่นใหม่หันมาสนใจและกระตือรือร้น เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ควบคุมและติดตามการทำงานของรัฐบาลอย่างจริงจัง และถือว่ากิจกรรมทางการเมืองเป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคนภายในประเทศ เพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นหัวใจสำคัญของการเสริมสร้างความมีเสถียรภาพและเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ เพื่อนำพาไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะ “นักศึกษา” เพราะนักศึกษาเหล่านี้คือ ปัญญาชน เป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ มีการใฝ่หาความรู้และมีความสนใจในเรื่องต่าง ๆ ของบ้านเมืองตลอดเวลา โดยเฉพาะในเรื่องการเมืองที่มีความเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่และชีวิตของนักศึกษาโดยตรง และที่สำคัญก็คือนักศึกษาเหล่านี้อาจเป็นแรงผลักดันหรือกำลังสำคัญของชาติในการขับเคลื่อนในเรื่องของการเมืองนำไปสู่การพัฒนาบ้านเมืองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในอนาคต

ดังนั้นระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนความเป็นประชาธิปไตยในประเทศผ่านกระบวนการ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมลงมือปฏิบัติ โดยมีความเข้าใจถึงปัญหาทางการเมืองและตระหนักถึงสิทธิตนเอง ก็จะสามารถกระตุ้นให้เกิดการสร้างสรรคทางการเมืองในทางที่ดี การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีลักษณะ คือการมีส่วนร่วมทางการเมืองต้องเป็นไปตามความสมัครใจ และต้องมีจุดมุ่งหมายเพื่อมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้มีอำนาจ รวมทั้งมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจของรัฐบาลเชิงนโยบาย การบริหารด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง เพื่อผลประโยชน์ของสาธารณชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และความอยู่ดีกินดีของประชาชนทั้งปวง

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีการผลิตบัณฑิตให้จบไปอย่างมีคุณภาพ ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญจึงได้ทำการวิจัยเรื่องระดับการตัดสินใจการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา เพื่อสามารถนำผลวิจัยไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จำนวนทั้งสิ้น 14,001 คน (สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 2565)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จำนวน 389 คน โดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของทาโร่ ยามา (Taro Yamane อ้างถึงใน กมลพร เสือช้อย, 2564, หน้า 3) ที่มีความคลาดเคลื่อน 0.05 และมีความเชื่อมั่น 95%

หลังจากคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีจัดชั้นภูมิ (stratified sampling) โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็นค่าสัดส่วนเดียวกับจำนวนประชากรและการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (accidental sampling) ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของนักศึกษาในแต่ละคณะของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 2565)

ลำดับ	คณะในมหาวิทยาลัย	ประชากร (N)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
1.	ครุศาสตร์	1,874	52
2.	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	4,280	119
3.	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	2,366	66
4.	วิทยาการจัดการ	3,321	92
5.	วิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม	1,225	34
6.	วิทยาลัยการดนตรี	935	26
รวม		14,001	389

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อสอบถามถึงระดับการตัดสินใจการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ที่ตอบแบบสอบถาม ประกอบไปด้วย เพศ อายุ ชั้นปีที่กำลังศึกษา และคณะที่กำลังศึกษา รวมทั้งหมด 4 หัวข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบเช็ครายการ

ส่วนที่ 2 ระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง โดยมีการดำเนินการดังนี้

3.1 นำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างระหว่างเดือน กุมภาพันธ์-มีนาคม พ.ศ. 2566

3.2 ทำการรวบรวมแบบสอบถามให้ครบถ้วนตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้คำนวณไว้และตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์ครบถ้วนเพื่อนำไปวิเคราะห์ผล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้มีการดำเนินการจัดทำข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

4.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 389 คน วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

4.2 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา วิเคราะห์โดยใช้ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) โดยมีการกำหนดเกณฑ์ในการหาค่าเฉลี่ย ดังนี้

$$\begin{aligned}\text{จากสูตรอันตรภาคชั้น} &= (\text{ค่าสูงสุด}-\text{ค่าต่ำสุด})/\text{ระดับการแปรผล} \\ \text{แทนค่า อันตรภาคชั้น} &= (5-1)/5 \\ &= 0.80\end{aligned}$$

4.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ทำการวิเคราะห์โดยใช้ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) โดยมีการกำหนดเกณฑ์ในการหาค่าเฉลี่ย ดังนี้

$$\begin{aligned}\text{จากสูตร อันตรภาคชั้น} &= (\text{ค่าสูงสุด}-\text{ค่าต่ำสุด})/\text{ระดับการแปรผล} \\ \text{แทนค่า อันตรภาคชั้น} &= (5-1)/5 \\ &= 0.80\end{aligned}$$

4.4 วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาจำแนกตามปัจจัยบุคคล โดยใช้ t-test และ F-test

4.5 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยากับระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วม

ร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา โดยใช้สถิติการถดถอยพหุ (multiple regression) แบบหลายขั้นตอน (stepwise)

4.6 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยากับระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์ (correlation) โดยมีเกณฑ์การแปรผลค่าสหสัมพันธ์ (กมลพร เสือข้อย, 2564, หน้า47)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็น เพศชาย จำนวน 211 คน คิดเป็น ร้อยละ 54.2 และมีอายุ 20-21 ปี มากที่สุด จำนวน 235 คน คิดเป็นร้อยละ 60.4 ส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 2 จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 36.2 และส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 30.3

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ในภาพรวมมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =3.55, S.D.=1.17) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การใช้สิทธิเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด มีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.37, S.D.=0.89) รองลงมาคือ การสื่อสารทางการเมือง มีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =3.56, S.D.=1.06) และมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การร่วมรณรงค์ทางการเมือง มีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =3.47, S.D.=1.13) และ ($\bar{X}$ =3.12, S.D.=1.06)

3. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.30, S.D.=0.90) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความรู้ทางการเมือง มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.57, S.D.=0.73) รองลงมาความคิดเห็นทางการเมือง อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.32, S.D.=0.97) และการเปิดรับข้อมูลข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.00, S.D.=1.06)

4. ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 1 ระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา มีความแตกต่างกันตามปัจจัยส่วนบุคคลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานข้อที่ 2 ระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา มีความแตกต่างกันตามปัจจัยส่วนบุคคลอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานข้อที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

สมมติฐานข้อที่ 4 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

4.1 เปรียบเทียบระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ซึ่งการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ตั้งสมมติฐานในการวิจัยไว้ 2 ข้อ คือ สมมติฐานข้อที่ 1 และ สมมติฐานข้อที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า อายุ ที่แตกต่างกัน ระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 ส่วน เพศ ชั้นปีที่กำลังศึกษา และคณะที่กำลังศึกษาที่แตกต่างกัน ระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2

4.2 เปรียบเทียบระหว่างปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาโดยใช้สถิติการถดถอยพหุ ซึ่งการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ตั้งสมมติฐานในการวิจัยไว้ 2 ข้อ คือ สมมติฐานข้อที่ 3 และสมมติฐานข้อที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับการตัดสินใจ ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา โดยใช้สถิติการถดถอยพหุ พบว่า ด้านการเปิดรับข้อมูลข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชน ด้านความรู้ทางการเมือง และด้านความคิดเห็นทางการเมือง มีความสัมพันธ์กับระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ได้ร้อยละ 37.30 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 3

4.3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์ ซึ่งการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ตั้งสมมติฐานในการวิจัยไว้ 2 ข้อ คือ สมมติฐานข้อที่ 3 และสมมติฐานข้อที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์ ผลการทดสอบด้วยสถิติสหสัมพันธ์ พบว่า การเปิดรับข้อมูลข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชน มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง และความคิดเห็นทางการเมือง ความรู้ทางการเมือง มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อยที่สุดกับระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ข้อ 3

อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ในภาพรวมมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การใช้สิทธิเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ การสื่อสารทางการเมือง มีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การร่วมรณรงค์ทางการเมือง มีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณิ ปิงสกุลยานนท์ (2561, หน้า 57) ซึ่งทำวิจัยเรื่องการเมืองของนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ซึ่งพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการแสดงความสนใจต่อกิจกรรมทางการเมือง และด้านการมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมืองตามลำดับ

ผู้วิจัยคิดเห็นว่าการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ในระดับดี ปฏิบัติตนตามกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญอย่างเคร่งครัด

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความรู้ทางการเมือง มีค่าเฉลี่ยสูงสุดมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความคิดเห็นทางการเมือง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการเปิดรับข้อมูลข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณิชกานต์ สอยโว (2558, หน้า 70) ซึ่งทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลสงเปือย อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งพบว่า ประชาชนมีความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลสงเปือย อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ปัจจัยด้านทัศนคติทางการเมือง ปัจจัยด้านความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งทางการเมือง และปัจจัยด้านผลตอบแทนจากกลุ่มทางการเมืองตามลำดับ

ผู้วิจัยคิดเห็นว่าปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เพราะ นักศึกษามีความกระตือรือร้น มีความกล้าแสดงออกทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น รวมไปถึงการแสวงหาความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องการเมืองอยู่เป็นประจำ

3. ผลการเปรียบเทียบระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ผลการวิจัยพบว่า อายุที่แตกต่างกัน การตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 ส่วน เพศ ชั้นปีที่กำลังศึกษา และคณะที่กำลังศึกษาที่แตกต่างกัน ระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2 ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิสิทธิ์ศักดิ์ ห้วยหงษ์ทอง (2551, หน้า 71) ซึ่งทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในจังหวัดนครปฐม ซึ่งพบว่า เพศ ชั้นปี ที่แตกต่างกัน พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในจังหวัดนครปฐม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณิ ปิงสกุลยานนท์ (2561, หน้า 89) ซึ่งทำวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ นักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ซึ่งพบว่า คณะที่แตกต่างกัน การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่สอดคล้องกับงานวิจัยของ นภัส เล็กเจริญ (2562, หน้า 37) ซึ่งทำวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ซึ่งพบว่า อายุที่แตกต่างกัน การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเพศ ที่แตกต่างกัน การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาโดยใช้สถิติการถดถอยพหุ พบว่า ด้านการเปิดรับข้อมูลข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชน ด้านความรู้ทางการเมือง และด้านความคิดเห็นทางการเมือง มีความสัมพันธ์กับระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ได้ร้อยละ 37.30 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 3 ส่วนผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์ ผลการทดสอบด้วยสถิติสหสัมพันธ์ พบว่า การเปิดรับข้อมูลข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชน มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง และความคิดเห็นทางการเมือง ความรู้ทางการเมือง มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อยที่สุดกับระดับการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 3 สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิสิทธิ์ศักดิ์ ห้วยหงษ์ทอง (2551, หน้า 89) ซึ่งทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในจังหวัดนครปฐม ซึ่งพบว่า ตัวแปรการเปิดรับข้อมูลข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชนและความรู้ทางการเมืองเป็นตัวแปรที่เข้าสู่สมการทำนาย โดยสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในจังหวัดนครปฐม ได้ร้อยละ 30.3 แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาณุวัฒน์ มัธยมนันท์ (2561, หน้า 131) ซึ่งทำวิจัยเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย: กรณีศึกษานักเรียนโรงเรียนสามเสนวิทยาลัย ซึ่งพบว่า ปัจจัยความสนใจทางการเมืองการปกครองของครอบครัวมีความสัมพันธ์ในทางบวกและปัจจัย

ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวมีความสัมพันธ์ในทางลบ และปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมี 1 ตัวแปร คือ ความสนใจทางการเมืองการปกครองของครอบครัว โดยตัวแปรความสนใจทางการเมืองการปกครองของครอบครัว สามารถส่งผลต่อรูปแบบพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายร้อยละ 26.0 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระนุชิต นาคเสโน (โพธิชัย) (2565, หน้า 10) ซึ่งทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาการสื่อสารทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า การสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งมีสภาวะความเป็นผู้นำเพราะถือว่าเป็นผู้ที่มีความสำคัญของสังคมและเป็นผู้ที่มีคนนับหน้าถือตา เวลาจะสื่ออะไรก็ตามส่วนใหญ่ประชาชนจะเชื่อไว้ก่อน ปัจจุบันมีสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามามากมายที่จะมาตรวจสอบว่าสิ่งที่สื่อสารไปนั้น เป็นสิ่งที่ถูกหรือผิดหรือเป็นเท็จจริงอย่างไร จึงเป็นโอกาสที่จะช่วยให้นักการเมืองระมัดระวังทุกครั้งที่จะสื่อสาร การที่คนส่วนใหญ่เล่นสื่อสังคมออนไลน์มากก็จะมีทั้งแง่บวกและแง่ลบที่ว่าคนมีสติปัญญาก็จะเชื่อถือได้อย่างเหมาะสม ส่วนคนที่ไม่มีปัญญาก็จะเชื่อในสิ่งที่นักการเมืองพูดแล้วก็มี การส่งต่อ ๆ ออกไปทำให้เกิดความเสื่อมเสียหาได้ง่ายขึ้น แต่อย่างไรก็ตามงานวิจัยนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ โสภา ยอดศิริย (2564, หน้า 33) ซึ่งทำวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งพบว่า ปัจจัยด้านบทบาทของกลุ่มผลประโยชน์และพรรคการเมือง และบทบาทของผู้นำทางการเมือง ไม่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ควรส่งเสริมให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างเหมาะสม โดยเคารพกฎหมาย
2. ควรจะมีการศึกษางานวิจัยพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนกรุงเทพมหานคร เพื่อทราบถึงพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองและทำให้มองเห็นในมุมมองที่กว้างมากขึ้น
3. ควรจะมีการศึกษางานวิจัยพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง นักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา

บรรณานุกรม

- กมลพร เสือซ้อย. (2564). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองคลองมะเดื่อ อำเภอกะหุ้งแบน จังหวัดสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- ณิกานต์ สอยโว. (2558). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลสงเปลือย อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- นภัส เล็กเจริญ. (2562). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พระนุชิต นาคเสโน (โพธิชัย). (2565). การพัฒนาการสื่อสารทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ดุษฎีนิพนธ์หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิสิทธิ์ศักดิ์ ห้วยหงษ์ทอง. (2551). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในจังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ภาณุวัฒน์ มัธยมนันท์. (2561). การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย:กรณีศึกษานักเรียนโรงเรียนสามเสนวิทยาลัย. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครองสำหรับนักบริหาร, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรรณิ ปิงสกุลยานนท์. (2561). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. (2565). รายงานสถิตินักศึกษาภาคปตรีระดับปริญญาตรี ประจำปีภาคเรียนที่ 1/2564. สืบค้นจาก https://aar.bsru.ac.th/images/statistic/current/enrollyear_student/statK64-1.pdf
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2561). การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- โสภา ยอดศิริย์. (2564). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่. สารนิพนธ์หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง, มหาวิทยาลัยสยาม.